

رعایت استانداردهای مدیریت کیفیت و شاخصهای سودآوری بر اساس نظریه مدیریت کیفیت (شواهد تجربی: بورس اوراق بهادار تهران)

راضیه هاشمیان

گروه مدیریت مالی، واحد بین المللی کیش، دانشگاه آزاد اسلامی، جزیره کیش، ایران

حمیدرضا وکیلی فرد

دانشیار گروه مدیریت مالی، واحد بین المللی کیش، دانشگاه آزاد اسلامی، جزیره کیش، ایران (نویسنده مسئول)

H-Vakilifard@sbiau.ac.ir

محسن حمیدیان

دانشیار گروه مدیریت مالی، واحد بین المللی کیش، دانشگاه آزاد اسلامی، جزیره کیش، ایران

m_hamidian@azad.ac.ir

تاریخ دریافت: ۹۹/۰۸/۰۵ تاریخ پذیرش: ۹۹/۱۱/۱۹

چکیده

در پژوهش حاضر به بررسی و تعیین تاثیر رعایت استانداردهای مدیریت کیفیت، بر شاخصهای سودآوری شرکتهای فعال در بورس اوراق بهادار تهران، در بازه زمانی ۱۳۸۸ الی ۱۳۹۷ پرداخته شده است. پرسش پژوهشی تحقیق حاضر این است که آیا رعایت استانداردهای مدیریت کیفیت، بر میزان سودآوری شرکت تاثیر دارد یا خیر. جامعه آماری در تحقیق حاضر بورس اوراق بهادار تهران که تعداد ۱۱۵ شرکت از این جامعه بعنوان نمونه تحقیق انتخاب شده است. به منظور انجام تحلیل های آماری در پژوهش حاضر از روش رگرسیون خطی به روش پانل-اثرات ثابت در نسخه ۹ نرم افزار اقتصادسنجی Eviews استفاده شده است. یافته های حاصل از تجزیه و تحلیل داده های پژوهش نشان می دهد که رعایت استانداردهای مدیریت کیفیت (داشتن گواهی ایزو ۹۰۰۰)، بطور مثبت و معناداری با شاخص های سودآوری (نرخ بازده دارایی، نرخ بازده حقوق صاحبان سهام، و نرخ بازده فروش)، مرتبط می باشد. با توجه به یافته های فوق می توان چنین نتیجه گیری نمود که استراتژی مدیریت کیفیت، موجب بهبود فرآیندهای تجاری و ارتقای سودآوری برای شرکتهای فعال در سیستم اقتصادی ایران می شود. بنابراین تمام شرکتهای ایرانی می توانند از طریق بکارگیری سیستم ها و استانداردهای مدیریت کیفیت، شاخصهای سودآوری خود را ارتقاء دهند. بدیعی است که یافته ها و نتایج تحقیق حاضر دانش موجود در زمینه حسابداری مدیریت و مدیریت کیفیت را توسعه می دهد.

واژه های کلیدی: مدیریت کیفیت، نرخ بازده دارایی، نرخ بازده حقوق صاحبان سهام، نرخ بازده فروش.

۱- مقدمه

در تحقیق حاضر به بررسی و تعیین تاثیر رعایت استانداردهای مدیریت کیفیت، بر سود آوری شرکتهای فعال در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۸۸ الی ۱۳۹۷ پرداخته شده است. شواهد بدست آمده از تحقیقات قبلی نشان می دهد که سود آوری شرکت تحت تاثیر عوامل مختلفی همچون اندازه شرکت، توان رقابت شرکت، و سازوکارهای حاکمیت شرکتی قرار می گیرد (مرادی و همکاران، ۱۳۹۴؛ احمدپور و همکاران، ۱۳۹۳؛ سجادی و همکاران، ۱۳۸۶؛ چنهال و همکاران، ۲۰۰۵). با این وجود شواهدی تجربی اندکی پیرامون، تاثیر رعایت استانداردهای مدیریت کیفیت، بر شاخصهای سودآوری بنگاه های اقتصادی وجود دارد.

مهمترین هدف شرکت در کوتاه مدت کسب سود و مهمترین هدف آن در بلندمدت ارزش آفرینی برای سهامداران می باشد. هدف اول در حوزه مدیریت مالی عملیاتی، و هدف دوم در حوزه مدیریت مالی راهبردی (استراتژیک) قرار می گیرد (رهنمای رودپشتی، ۱۳۹۴). از منظر تئوری های مدیریت مهمترین هدف شرکت ایجاد پول برای سهامداران در زمان حال و آینده می باشد، بنابراین شناسایی راهبردهایی که موجب بهبود فرآیندهای تجاری و افزایش سودآوری می شوند، حائز اهمیت هستند (بحر ثانی و همکاران، ۱۳۹۵). * مدیریت سود، مجموعه ای از تصمیمات مدیریتی است که به منظور حداکثر کردن ارزش سود برخی از حقایق کوتاه که برای مدیریت شناخته شده اند را گزارش نمی کند (رهنمای رودپشتی و همکاران، ۱۳۹۶). حجم گسترده ای از مباحث نظری در تئوری های مدیریت، بر ارتباط میان رعایت استانداردهای مدیریت کیفیت، و سودآوری شرکت تمرکز کرده اند (چنهال و همکاران، ۲۰۰۵؛ هنری، ۲۰۰۶؛ اسلاتر، ۲۰۰۶؛ سوئی و همکاران، ۲۰۰۳؛ ویدنر، ۲۰۰۷). در مباحث نظری مربوط به حسابداری مدیریت، رعایت استانداردهای مدیریت کیفیت، بعنوان یک دارایی نامشهود راهبردی تلقی می شود که موجب بهبود عملکرد شرکت و افزایش سودآوری آن می گردد (آدامز و همکاران، ۲۰۱۸). علاوه بر این رعایت استانداردهای مدیریت کیفیت، در بسیاری از موارد بعنوان یک مزیت رقابتی برای سازمان ها تلقی شده است (چنهال، ۲۰۰۵؛ یعقوب و مایگا، ۲۰۰۸؛ نیلسون و همکاران، ۲۰۰۸). رعایت استانداردهای مدیریت کیفیت و استانداردسازی فرآیندهای کاری یک شرکت، موجب افزایش داراییهای نامشهود شرکت شده، و بدین ترتیب هزینه های شرکت کاهش یافته، و سودآوری شرکت افزایش خواهد یافت (نویبکا، ۲۰۰۰). بعنوان نمونه هارلی و همکاران (۲۰۰۲)، استدلال می کنند که رعایت

استانداردهای مدیریت کیفیت در یک شرکت، از طریق بهبود فرایندهای کاری، موجب بهبود مدیریت زمان، و افزایش به هنگام بودن فرایندهای تجاری، و کاهش هزینه های تولید، و افزایش کیفیت محصولات و خدمات می شود. با توجه به توضیحات فوق به لحاظ نظری می توان چنین استدلال نمود که رعایت استانداردهای مدیریت کیفیت، با افزایش سطح سودآوری شرکت همراه است، زیرا رعایت این استانداردها، موجب کاهش زمان فرایندها و افزایش کیفیت فرایندها، و افزایش رضایت مشتریان شده، و این موضوع موجب بهبود سودآوری شرکت می شود. با این وجود پذیرش استدلال فوق، نیازمند انجام تحقیق و آزمون های تجربی در این حوزه می باشد. از این رو پرسش پژوهشی تحقیق حاضر این است که آیا سطح سودآوری شرکتهای فعال در بورس اوراق بهادار تهران، تحت تاثیر رعایت استانداردهای مدیریت کیفیت توسط این شرکتهای قرار می گیرد یا خیر.

به لحاظ نظری پرسش تحقیق حاضر با نظریه مدیریت کیفیت مرتبط می باشد، که بیان می کند یک سیستم مدیریت کیفیت مناسب (استاندارد)، موجب افزایش کیفیت محصولات و افزایش رضایت مشتریان، و در نهایت موجب افزایش سودآوری شرکت می گردد. بنابراین یافته ها و نتایج تحقیق حاضر شواهدی را پیرامون آزمون نظریه فوق در کشور ایران فراهم می کنند. علاوه بر این یافته های تحقیق حاضر به بهبود سودآوری شرکتهای فعال در بازار سهام ایران، بر اساس چارچوب نظری تئوری مدیریت کیفیت کمک خواهد نمود، و دانش موجود در حوزه استانداردهای بین المللی کسب و کار (از جمله استانداردهای مدیریت کیفیت)، را افزایش خواهد داد.

۲- مبانی نظری و پیشینه تحقیق

۱-۲- سود آوری شرکت

شاخصهای سودآوری، یکی از مهمترین گروه نسبتهای مالی در راستای تحلیل عملکرد بنگاه های اقتصادی محسوب می شوند، که از طریق محاسبه و مقایسه آنها با سالهای گذشته یک شرکت، یا شرکتهای رقیب می توان عملکرد مالی مدیران را مورد ارزیابی قرار داد (تهرانی، ۱۳۹۰). شاخصهای سودآوری همچنین در حوزه برنامه ریزی و کنترل، توسط سهامداران مورد استفاده قرار می گیرند و مدیران نیز در زمینه بهبود عملکرد بنگاه اقتصادی از این شاخصها استفاده می کنند (رهنمای رودپشتی و صالحی، ۱۳۹۲). یکی از مهمترین دلایل اهمیت شاخصهای سودآوری، ارتباط مستقیم آنها با منافع سهامداران است، زیرا بالا بودن شاخصهای سودآوری موجب افزایش قیمت سهام در بازار سرمایه، و همچنین افزایش تقسیم سود میان سهامداران می شود

صورت می‌گیرد. صدور گواهینامه بر اساس استاندارد ایزو ۹۰۰۱ (ISO 9001) توسط شرکت TÜV NORD صورت می‌پذیرد.

۳-۲. نظریه مدیریت کیفیت

نظریه مدیریت کیفیت، تعریف عملیاتی و نحوه اجرای مدیریت کیفیت در سازمانها را ارائه می‌کند. مطابق با این نظریه، مدیریت کیفیت، یعنی نظارت بر فرآیند ساخت و تولید محصول برای ایجاد اطمینان از مطابقت محصول، با آنچه مورد نظر طراح یا مشتری بوده است. این نظارت از مرحله دریافت و سفارش مواد اولیه، تا خدمات پس از فروش را شامل می‌شود. بدین ترتیب طیف وسیعی از فعالیت‌ها را شامل می‌گردد. از جمله فعالیتهای مربوط به مدیریت کیفیت، یکی تضمین کیفیت و یکی کنترل کیفیت است. امروزه مدیریت کیفیت نه تنها شامل تولید، بلکه شامل خدمات و حتی خدمات دولتی نیز می‌شود. و مدیریت کیفیت دولتها و آموزش و پرورش (Graduation) یکی از مباحث نوین در مدیریت کیفیت می‌باشد (سجادی، ۱۳۹۰).

۴-۲. نظریه مدیریت کیفیت، رعایت استانداردهای

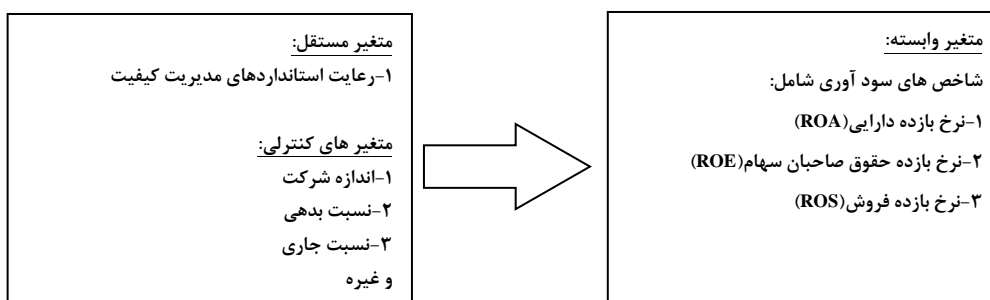
مدیریت کیفیت و سودآوری شرکت

نظریه مدیریت کیفیت بیان می‌کند که رعایت استانداردهایی که موجب بهبود کیفیت فرآیندهای سازمانی می‌شود، موجب جلب رضایت مشتریان شده و بدین ترتیب سهم بازار محصول شرکت، و درآمد شرکت و در نهایت سودآوری شرکت افزایش خواهد یافت. مطابق با استراتژی تمایز پورتر، رعایت کیفیت در سطوح مختلف فرآیندهای سازمانی موجب تمایز و برتری محصولات یک شرکت نسبت به سایر رقبا می‌شود، که این موضوع موجب افزایش سودآوری شرکت مورد نظر خواهد شد. با توجه به توضیحات فوق، استدلال نظری تحقیق حاضر این است که شاخصهای سودآوری یک شرکت تابعی مستقیم از رعایت استانداردهای مدیریت کیفیت می‌باشند. بر این اساس می‌توان مدل مفهومی تحقیق را به شرح نمودار ۱ ارائه نمود.

(نیکومرام و بنی مهد، ۱۳۹۲). از جمله مهمترین شاخصهای سودآوری، نرخ بازده فروش (ROS)، نرخ بازده حقوق صاحبان سهام (ROE)، و نرخ بازده داراییها (ROA)، می‌باشد. نرخ بازده فروش، نشان می‌دهد که چه نسبتی از مبلغ حاصل از فروش کالا و خدمات، سهم سهامداران محسوب می‌شود. نرخ بازده حقوق صاحبان سهام، نشان میدهد که چه نسبتی از آورده سهامداران در دوره جاری بعنوان سود توسط شرکت تحصیل شده است. نرخ بازده داراییها، نشان می‌دهد که به ازای بکارگیری داراییهای شرکت، چه نسبتی از آن بعنوان سود در دوره جاری عاید سهامداران شده است. * مدیریت سود می‌تواند با انگیزه متفاوت، انگیزه های بازار سرمایه، قراردادی، سیاسی، مالیاتی و انگیزه های دستیابی به آستانه ای خاص صورت گیرد. (رهنمای رودپشتی و همکاران ۱۳۹۶)

۲-۲- استانداردهای مدیریت کیفیت

در سال ۱۹۸۷ کمیته فنی سازمان بین‌المللی استاندارد (ISO/TC 176)، سری استاندارد ایزو ۹۰۰۰ (ISO 9000)، را به جهانیان ارائه نمود. هدف از تدوین این سری استاندارد، بوجود آوردن الگویی بین‌المللی برای پیاده‌سازی و استقرار سیستمهای مدیریت و تضمین کیفیت بوده که مورد استقبال فراوان در سطح دنیا قرار گرفت. سیستمهای مدیریت کیفیت، ساختارهای مورد نیاز برای طرح‌ریزی، کنترل، تضمین، بهبود کیفیت را فراهم می‌آورند. استاندارد ایزو ۹۰۰۱ (ISO 9001) با تاکید بر دیدگاه فرایندگرا و مدیریت فرآیندهای سازمان، نقطه عطفی در نگرش سیستمهای مدیریتی ایجاد نموده است. استاندارد مدیریت کیفیت با تکیه بر اصول هفت‌گانه شامل: ۱- مشتری محوری، ۲- راهبری، ۳- تعامل با کارکنان، ۴- رویکرد فرآیندی، ۵- بهبود مستمر، ۶- تصمیم‌گیری مبتنی بر شواهد، و ۷- مدیریت ارتباطات، شکل گرفته‌اند. فرآیند ممیزی بر اساس استاندارد ایزو ۹۰۰۱ (ISO 9001)، بر اساس قواعد بین‌المللی که از سوی انجمن بین‌المللی مراجع اعتباردهی (IAF) تثبیت شده است،

شکل ۱: مدل مفهومی تحقیق

۲-۴. پیشینه مطالعات انجام شده

تاکنون حجم گسترده ای از تحقیقات به شناسایی تجربی عوامل موثر بر سودآوری شرکت بر اساس نظریه های مختلف پرداخته اند، با این وجود در این تحقیقات به شناخت تجربی اثر رعایت استانداردهای مدیریت کیفیت بر شاخصهای سودآوری توجهی نشده است. در این بخش به برخی از این تحقیقات اشاره خواهیم نمود.

۱-۴-۲. پیشینه تحقیقات داخلی انجام شده

سید نژاد فهیم (۱۳۸۱)، در تحقیق خود پیرامون ارتباط میان نسبت بدهی و سودآوری شرکت به بررسی تاثیر اهرم مالی بر نرخ بازده داراییها در شرکتهای فعال در بورس اوراق بهادار تهران پرداخت و به این نتیجه رسید که هرچه اهرم مالی شرکتها بالاتر باشد در آینده نرخ بازده داراییها کاهش خواهد یافت.

نمازی و شیرزاد (۱۳۸۴)، تاثیر ساختار سرمایه بر سودآوری شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران را طی سال های ۱۳۷۵-۱۳۷۹ مورد مطالعه قرار دادند. به منظور آزمون فرضیه ها از رگرسیون ساده و ضریب همبستگی استفاده کردند. نتایج نشان داد بین ساختار سرمایه و نسبت بازده حقوق صاحبان سهام، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد اگرچه این رابطه از نظر آماری ضعیف است. بعلاوه آن ها عنوان کردند که رابطه بین ساختار سرمایه و سودآوری بستگی به نوع صنعت و تعریف ارائه شده از سودآوری دارد.

تمیمی (۱۳۸۵)، در تحقیق خود به بررسی تاثیر نوع صنعت بر ارتباط میان اندازه شرکت و سودآوری در شرکتهای فعال در بورس اوراق بهادار تهران پرداخت و به این نتیجه رسید که اندازه شرکت دارای اثری مستقیم بر سود آوری شرکت می باشد و این ارتباط توسط نوع صنعت مورد فعالیت شرکت مورد تعدیل قرار می گیرد.

زینالی و محمد شیلان (۱۳۹۰)، به بررسی تاثیر ساختار سرمایه بر اندازه شرکت و سودآوری در شرکت های صنعت دارو پرداختند و با استفاده از آزمون های کروسکال والیس، ضریب همبستگی پیرسون و اسپیرمن به این نتیجه رسیدند که در طول سال های ۱۳۸۶-۸۸ شرکت های مذکور دارای ساختار مالی یکسانی هستند. همچنین بین ساختار مالی این شرکت ها و اندازه آن ها ارتباط معناداری وجود دارد. از طرف دیگر رابطه معناداری میان ساختار مالی آن ها با نرخ بازده سرمایه-گذاری و عایدی هر سهم وجود ندارد.

سجادی و همکاران (۱۳۹۰)، به بررسی تاثیر انتخاب ساختار سرمایه بر روی سودآوری شرکت های پذیرفته شده در بورس

اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۸۳-۱۳۸۷ پرداختند و به منظور آزمون فرضیه ها از رگرسیون داده-های ترکیبی استفاده کردند. نتایج این پژوهش نشان داد که بین نسبت بدهیهای کوتاه مدت به کل دارایی ها و نسبت کل بدهی ها به کل دارایی ها با نرخ بازده دارایی ها رابطه منفی و معناداری وجود دارد اما بین نسبت بدهی های کوتاه مدت به کل دارایی ها، نسبت بدهی های بلندمدت به کل دارایی ها و نسبت کل بدهی ها به کل دارایی ها با بازده حقوق صاحبان سهام و حاشیه سود ناخالص رابطه معناداری وجود ندارد.

وکیلی فرد و همکاران (۱۳۹۷)، در تحقیق خود به بررسی تاثیر ساختار سرمایه بر هزینه سرمایه و سود آوری در بانکهای فعال در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۸۹ الی ۱۳۹۳ پرداختند و به این نتیجه رسیدند که ارزش بازار سهام، هزینه حقوق صاحبان سهام و جریان نقد عملیاتی و سودآوری بانکهای فعال در بورس اوراق بهادار تهران تحت تاثیر ساختار سرمایه قرار می گیرد.

۲-۴-۲. پیشینه تحقیقات خارجی انجام شده

فینی و همکاران (۲۰۰۰)، در تحقیق خود به بررسی تاثیر اندازه شرکت بر سودآوری در ایالات متحده آمریکا پرداختند و به این نتیجه رسیدند که اندازه شرکتهای آمریکایی دارای اثر معناداری بر معیارهای سودآوری (نرخ بازده دارایی و نرخ بازده سرمایه و نرخ بازده فروش) نیست.

لارا و مسکوئیتا (۲۰۰۳)، به بررسی ارتباط بین معیارهای ساختار سرمایه شامل نسبت بدهی کوتاه مدت، نسبت بدهی بلندمدت و حقوق صاحبان سهام شرکت ها با سودآوری پرداختند. جامعه آماری پژوهش شامل شرکت های بورسی کشور برزیل در دوره ۱۹۹۵-۲۰۰۱ بود. نتایج بیانگر وجود رابطه مثبت بین سودآوری و نسبت بدهی کوتاه مدت و حقوق صاحبان سهام و نیز وجود رابطه منفی بین سودآوری با نسبت بدهی بلندمدت بود.

برگر و پتی (۲۰۰۶)، رابطه بازده دارایی ها و بازده حقوق صاحبان سهام به عنوان معیارهای عملکرد با ساختار سرمایه را در صنعت بانکداری برای سال های ۱۹۹۰-۱۹۹۵ مورد بررسی قرار دادند. آن ها با استفاده از رگرسیون به این نتیجه رسیدند که ساختار سرمایه با نرخ بازده دارایی ها رابطه منفی و معنادار دارد اما با نرخ بازده حقوق صاحبان سهام رابطه ای ندارد.

مارگاریتیز و پسیلاکی (۲۰۱۰)، تاثیر ساختار سرمایه بر سودآوری را در شرکتهای تولیدی فرانسوی برای دوره ۲۰۰۵-۲۰۰۲ مورد بررسی قرار دادند. ایشان ابتدا معیار کارایی محاسبه

H2- با فرض ثابت بودن سایر شرایط، رعایت استانداردهای مدیریت کیفیت، موجب افزایش نرخ بازده حقوق صاحبان سهام (ROE) می شود.

H3- با فرض ثابت بودن سایر شرایط، رعایت استانداردهای مدیریت کیفیت، موجب افزایش نرخ بازده فروش (ROS) می شود.

۴- روش تحقیق

تحقیق حاضر، از نظر هدف یک تحقیق کاربردی است زیرا نتایج حاصل از آن توسط نهادهای قانون گذار در حرفه حسابداری (مانند سازمان حسابرسی و سازمان بورس اوراق بهادار تهران) مورد استفاده قرار می گیرد. تحقیق حاضر همچنین از نظر ماهیت یک تحقیق توصیفی از نوع همبستگی است. در تحقیق حاضر به منظور گردآوری اطلاعات از اسناد و مدارک مربوط به اعضای نمونه شامل: مجموعه صورتهای مالی آنها (صورتهای مالی اساسی و یادداشتهای توضیحی) استفاده شده است. همچنین لازم به توضیح است که این اطلاعات نیز از طریق پایگاه اینترنتی بورس اوراق بهادار تهران و سامانه کدال استخراج شده اند.

۴-۱. جامعه و نمونه تحقیق

به منظور تعیین جامعه آماری در تحقیق حاضر از روش حذف سیستماتیک استفاده شده است و به منظور افزایش اعتبار یافته ها و کاهش خطای نوع اول و نوع دوم بصورت توأم، از کل جامعه آماری بعنوان نمونه در بازه زمانی ۱۳۸۸ الی ۱۳۹۷ استفاده شده است. جدول ۱ مشروح تعیین جامعه آماری تحقیق را نشان می دهد.

جدول ۱: غربالگری جامعه آماری (نمونه گیری در تحقیق حاضر

488	تعداد کل شرکت های پذیرفته شده در بورس در پایان سال ۱۳۹۷
	معیارها:
(170)	تعداد شرکت هایی که در قلمرو زمانی ۸۸-۹۷ در بورس فعال نبوده اند
(34)	تعداد شرکت هایی بعد از سال ۸۸ در بورس پذیرفته شده اند
(50)	تعداد شرکت هاییکه جزهلدینگ، سرمایه گذاری ها، واسطه گری های مالی، بانک ها و یا لیزینگ ها بوده اند
(52)	تعداد شرکت هاییکه در قلمرو زمانی تحقیق تغییر سال مالی داده و یا سال مالی آن منتهی به پایان اسفند نمی باشد
(67)	تعداد شرکت هاییکه در قلمرو زمانی تحقیق اطلاعات مورد آن ها در دسترس نمی باشد
115	تعداد شرکتهای نمونه

شده با روش تحلیل پوششی داده ها را به عنوان معیار عملکرد مالی معرفی کرده و سپس به بررسی تأثیر غیر خطی اهرم مالی بر عملکرد پرداختند. نتایج بدست آمده تأثیر مذکور (به صورت Uوارونه) را در برخی از صنایع مورد بررسی تأیید کرد.

ماهفوزه و یادو (۲۰۱۲)، به بررسی رابطه بین ساختار سرمایه و سودآوری شرکتهای مالزی برای دوره ۱۹۹۵-۲۰۱۱ با استفاده از رگرسیون داده های ترکیبی پرداختند. نتایج حاکی از این بود که ROA، ROE و EPS رابطه معنادار و منفی با بدهی کوتاه مدت، بدهی بلندمدت و کل بدهی دارد. همچنین رابطه مثبت بین رشد و عملکرد وجود دارد.

فوسو (۲۰۱۳)، رابطه بین ساختار سرمایه و سودآوری شرکت را با توجه به سطح رقابت صنعت در شرکت های آفریقای جنوبی برای دوره ۱۹۹۸-۲۰۰۹ با استفاده از رگرسیون داده های ترکیبی مورد بررسی قرار داد. نتایج حاکی از این بود که اهرم مالی اثر مثبت معناداری روی عملکرد شرکت دارد. همچنین وی دریافت که شرکت ها در صنایع غیر متمرکز (رقابتی) بطور معناداری از اهرم سود می برند در حالی که در صنایع متمرکز (غیر رقابتی)، شرکت ها متحمل اثرات مضر اهرم مالی می شوند. فرید و همکاران (۲۰۱۴)، به بررسی رابطه ساختار سرمایه با

سودآوری در ۲۲ شرکت صنعت نساجی پاکستان برای دوره زمانی ۲۰۰۶-۲۰۱۲ پرداختند. برای آزمون فرضیه ها از ضریب همبستگی و رگرسیون چندگانه استفاده کردند. نتایج نشان داد که رابطه ضعیف منفی بین EBIT و ROE، رابطه ضعیف مثبت بین EBIT و ROA، رابطه ضعیف مثبت بین EBIT و اهرم مالی و همچنین رابطه مثبت بین EBIT و اندازه شرکت وجود دارد.

آدامز و همکاران (۲۰۱۸)، در تحقیق خود به بررسی تأثیر یادگیری سازمانی بر سودآوری شرکتهای فعال در کشور آمریکا پرداختند و با استفاده از تکنیک معادلات ساختاری به این نتیجه رسیدند که یادگیری سازمانی موجب کاهش هزینه ها و زمان فرایند ها و بهبود کیفیت تصمیم گیری ها می شود.

۳- تدوین فرضیه های تحقیق

با توجه به استدلال نظری تحقیق حاضر پیرامون ارتباط میان رعایت استانداردهای مدیریت کیفیت و شاخصهای سودآوری شرکت، که در بخش های قبلی مطرح گردید، فرضیه های تحقیق حاضر به شرح زیر تدوین می گردد:

H1- با فرض ثابت بودن سایر شرایط، رعایت استانداردهای مدیریت کیفیت، موجب افزایش نرخ بازده دارایی (ROA) می شود.

۴-۲. مدل ها و متغیرهای تحقیق

به منظور آزمون فرضیه ها، در تحقیق حاضر به پیروی از آدامز و همکاران (۲۰۱۸)، از مدل رگرسیون خطی چندگانه به شیوه حداقل مربعات معمولی (OLS) استفاده شده است. علت استفاده از مدل رگرسیون خطی به منظور آزمون فرضیه های تحقیق حاضر، ماهیت کمی و پیوسته بودن متغیر وابسته تحقیق حاضر (شاخصهای سودآوری) می باشد. در این مدلها، پارامتر β_1 نشان دهنده تاثیر متغیر رعایت استانداردهای مدیریت کیفیت، بر شاخصهای سودآوری می باشد، و در صورتیکه مثبت و معنادار باشد، شواهدی در راستای تایید فرضیه های تحقیق بدست خواهد آمد.

رابطه (۱):

$$ROA_{i,t} = a + B1 QMS_{i,t} + B2 SIZE_{i,t} + B3 CUR_{i,t} + B4 LEV_{i,t} + B5 LOSS_{i,t} + B6 AGE_{i,t} + \xi$$

رابطه (۲):

$$ROE_{i,t} = a + B1 QMS_{i,t} + B2 SIZE_{i,t} + B3 CUR_{i,t} + B4 LEV_{i,t} + B5 LOSS_{i,t} + B6 AGE_{i,t} + \xi$$

رابطه (۳):

$$ROS_{i,t} = a + B1 QMS_{i,t} + B2 SIZE_{i,t} + B3 CUR_{i,t} + B4 LEV_{i,t} + B5 LOSS_{i,t} + B6 AGE_{i,t} + \xi$$

۴-۳- متغیرهای تحقیق و نحوه اندازه گیری آنها

طبقه بندی و تعریف عملیاتی متغیرها (نحوه اندازه گیری متغیرها) در تحقیق حاضر به شرح جدول ۲ می باشد.

جدول ۲: طبقه بندی و تعریف عملیاتی متغیرهای تحقیق

تعریف عملیاتی	نماد	نام متغیر
متغیر وابسته:		
برابر است با نسبت سودخالص به ارزش دفتری کل داراییهای شرکت i در دوره t.	ROA _{i,t}	نرخ بازده دارایی
برابر است با نسبت سودخالص به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام شرکت i در دوره t.	ROE _{i,t}	نرخ بازده حقوق صاحبان سهام
برابر است با نسبت سودخالص به جمع فروش شرکت i در دوره t.	ROS _{i,t}	نرخ بازده فروش
متغیر مستقل (آزمون):		
چنانچه شرکت i در دوره t از گواهینامه استانداردهای مدیریت کیفیت موسوم به ISO-9000 برخوردار باشد، برابر با یک و در غیر اینصورت برابر با صفر خواهد بود. به منظور آگاهی از رعایت رعایت استانداردهای مدیریت کیفیت توسط شرکتهای نمونه به مجموعه صورتهای مالی و گزارش تفسیری مدیریت در این شرکتهای توجه شده است.	QMS _{i,t}	رعایت استانداردهای مدیریت کیفیت
متغیرهای کنترلی:		
برابر است با لگاریتم طبیعی ارزش دفتری کل داراییهای شرکت i در دوره t.	SIZE _{i,t}	اندازه شرکت
برابر است با نسبت داراییهای جاری شرکت i به بدهی های جاری آن در پایان دوره t.	CUR _{i,t}	نسبت جاری
برابر است با نسبت بدهی شرکت i به کل داراییهای آن در دوره t.	LEV _{i,t}	نسبت بدهی
چنانچه شرکت i در دوره t متحمل زیان خالص شده باشد برابر با یک و در غیر اینصورت برابر با صفر خواهد بود.	LOSS _{i,t}	زیان ده بودن شرکت
برابر است با لگاریتم طبیعی تعداد سالهای فعالیت شرکت i تا پایان دوره t.	AGE _{i,t}	سن شرکت

۴. یافته های تحقیق

۴-۱. آمار توصیفی

در این بخش از تحقیق به ارائه آمارتوصیفی در ارتباط متغیرهای تحقیق، ماتریس همبستگی میان متغیرها، بررسی مانایی متغیرهای تحقیق، و بررسی نرمال بودن متغیر وابسته تحقیق پرداخته می شود. جدول ۳ تحت عنوان آمار توصیفی نشان دهنده مهمترین شاخص های مرکزی و پراکندگی شامل: میانگین، میانه، بیشترین مقدار، کمترین مقدار، ضریب چولگی، ضریب کشیدگی، انحراف استاندارد و تعداد مشاهدات در ارتباط با متغیرهای تحقیق می باشد. با توجه به جدول ۳

آماره میانگین در ارتباط با متغیر ROA نشان می دهد که میزان سودخالص شرکتهای نمونه تحقیق تقریباً ۱۲ درصد فروش آنها است. آماره میانگین در ارتباط با متغیر ROE نشان می دهد که میزان سودخالص شرکتهای نمونه تحقیق تقریباً ۲۵ درصد فروش آنها است. آماره میانگین در ارتباط با متغیر ROS نشان می دهد که میزان سودخالص شرکتهای نمونه تحقیق تقریباً ۱۸ درصد فروش آنها است. آماره میانگین در ارتباط با متغیر مجازی QMS نشان می دهد که حدود ۳۹ درصد از شرکتهای نمونه در بازه زمانی تحقیق از گواهی ISO در زمینه مدیریت کیفیت برخوردار می باشند، این موضوع نشان می دهد که حدود ۳۹

فرض عدم وجود همبستگی شدید میان جملات توضیحی مدل های تحقیق تایید می شود و می توان در مدلهای رگرسیون تحقیق از این متغیرها بطور همزمان بعنوان متغیرهای توضیحی (مستقل و کنترلی) استفاده نمود.

به منظور بررسی مانایی متغیرهای تحقیق از آزمون ریشه واحد هادری استفاده شده است. با توجه به جدول ۵ همانطور که ملاحظه می گردد سطح معنی داری آماره Z آزمون هادری، برای تمام متغیرهای تحقیق کمتر از ۵ درصد می باشد، و این شواهد نشان می دهد که مشکل ریشه واحد برای هیچ یک از متغیرها وجود ندارد. از این رو می توان ادعا نمود که تمام متغیرها مورد استفاده در مدل های رگرسیونی تحقیق در بازه زمانی تحقیق، مانا (ایستا) هستند.

همچنین به منظور بررسی نرمال بودن داده های مربوط به متغیرهای وابسته تحقیق از آزمون جارکو-برا استفاده شده است. با توجه به جدول ۶ همانطور که ملاحظه می گردد سطح معنی داری آماره جارکو برا کوچکتر از ۵ درصد است. این یافته ها نشان می دهد که توزیع داده های مربوط به متغیرهای وابسته نرمال نیست. با این وجود طبق قضیه حد مرکزی، به دلیل زیاد بودن حجم داده ها (1150 سال-شرکت) نرمال نبودن متغیر وابسته مشکل خاصی را در روند تحلیل ایجاد نمی کند.

درصد از شرکتهای نمونه استانداردهای مدیریت کیفیت را در دوره زمانی تحقیق رعایت کرده اند. آماره میانگین در ارتباط با متغیر CUR نشان می دهد که بطور میانگین ارزش دفتری داراییهای جاری شرکتهای نمونه ۱.۳۲ برابر ارزش دفتری بدهی های جاری آنها است. آماره بیشترین مقدار در ارتباط با متغیر LEV برابر با ۱.۵۷ می باشد که این مقدار متعلق به شرکت چینی ایران در سال ۱۳۹۲ است. این موضوع نشان می دهد که ارزش دفتری بدهی های شرکت چینی ایران از ارزش دفتری داراییهای آن در سال ۹۲ بیشتر می باشد و شرکت فوق یک شرکت ورشکسته است. آماره میانگین در ارتباط با متغیر مصنوعی LOSS نشان می دهد که حدود ۹ درصد از شرکتهای نمونه در دوره زمانی تحقیق متحمل زیان شده اند.

یکی از پیش فرضهای مدل رگرسیون خطی عدم وجود همبستگی شدید میان جملات توضیحی (متغیرهای مستقل و کنترلی)، آن بصورت جفتی می باشد (افلاطونی، ۱۳۹۲). با توجه به جدول ۴ همانطور که ملاحظه می گردد ضریب همبستگی میان تمام متغیرهای توضیحی (مستقل و کنترلی) تحقیق که در یک مدل بطور همزمان تصریح شده اند، کمتر از ۶۰ درصد می باشد. بنابراین مشکل همبستگی شدید میان جملات توضیحی تحقیق وجود ندارد، و پیش

جدول ۳: آمار توصیفی برای متغیرهای تحقیق

متغیر	نماد	میانگین	میانه	بیشترین مقدار	کمترین مقدار	انحراف استاندارد	ضریب چولگی	ضریب کشیدگی	تعداد مشاهدات
نرخ بازده دارایی	ROA	0,12	0,10	0,64	-0,79	0,13	0,41	6,56	1150
نرخ بازده حقوق صاحبان سهام	ROE	0,25	0,29	19,61	-72,70	2,30	-1,22	4,65	1150
نرخ بازده فروش	ROS	0,18	0,13	31,41	-1,23	0,95	2,66	6,39	1150
رعایت استانداردهای مدیریت کیفیت	QMS	0,39	0,00	1,00	0,00	0,50	0,01	1,00	1150
اندازه شرکت	SIZE	13,63	13,50	18,74	10,50	1,39	0,85	4,06	1150
نسبت جاری	CUR	1,32	1,22	6,98	0,18	0,70	2,86	17,51	1150
نسبت بدهی	LEV	0,62	0,63	1,57	0,12	0,19	0,25	3,96	1150
زیان دهی شرکت	LOSS	0,09	0,00	1,00	0,00	0,29	2,78	8,75	1150
سن شرکت	AGE	3,48	3,61	4,17	1,61	0,45	-0,89	3,29	1150

جدول ۴: ماتریس همبستگی پیرسون میان متغیرهای تحقیق

متغیر	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1-ROA	1,00								
سطح معنی داری	-----								
2-ROE	0,15	1,00							
سطح معنی داری	0,00	-----							
3-ROS	0,19	0,03	1,00						
سطح معنی داری	0,00	0,04	-----						

متغیر	1	2	3	4	5	6	7	8	9
4-QMS	0,08	0,03	0,05	1,00					
سطح معنی داری	0,01	0,03	0,04	-----					
5-SIZE	-0,03	-0,05	0,01	0,16	1,00				
سطح معنی داری	0,27	0,10	0,68	0,00	----				
6-CUR	0,44	0,04	0,19	0,08	-0,18	1,00			
سطح معنی داری	0,00	0,14	0,00	0,00	0,00	-----			
7-LEV	-0,51	-0,06	-0,19	0,02	0,19	-0,55	1,00		
سطح معنی داری	0,00	0,04	0,00	0,52	0,00	0,00	-----		
8-LOSS	-0,52	-0,12	-0,13	0,05	0,05	-0,11	0,33	1,00	
سطح معنی داری	0,00	0,00	0,00	0,07	0,08	0,00	0,00	-----	
9-AGE	-0,11	-0,03	0,01	0,51	0,19	0,15	-0,05	0,07	1,00
سطح معنی داری	0,00	0,33	0,71	0,00	0,00	0,00	0,12	0,01	-----

جدول ۵: بررسی مانایی متغیرهای تحقیق (آزمون ریشه واحد هادری)

نتیجه	مقایسه با ۵ درصد	سطح معنی داری	آماره Z	نماد	متغیر
متغیر مانا است	کوچکتر	0.00	۱۱	ROA	نرخ بازده دارایی
متغیر مانا است	کوچکتر	0.00	7	ROE	نرخ بازده حقوق صاحبان سهام
متغیر مانا است	کوچکتر	0.00	7	ROS	نرخ بازده فروش
متغیر مانا است	کوچکتر	0.00	11	QMS	رعایت استانداردهای مدیریت کیفیت
متغیر مانا است	کوچکتر	0.00	19	SIZE	اندازه شرکت
متغیر مانا است	کوچکتر	0.00	15	CUR	نسبت جاری
متغیر مانا است	کوچکتر	0.00	13	LEV	نسبت بدهی
متغیر مانا است	کوچکتر	0.00	5	LOSS	زیان دهی شرکت
متغیر مانا است	کوچکتر	0.00	20	AGE	سن شرکت

جدول ۶: یافته های حاصل از آزمون جارکو-برا

نتیجه آزمون	مقایسه با ۰.۰۵	سطح معنی داری	آماره جارکو برا	متغیر
نرمال نیست	کوچکتر	۰.۰۰	639	ROA _{it}
نرمال نیست	کوچکتر	۰.۰۰	369	ROE _{it}
نرمال نیست	کوچکتر	۰.۰۰	480	ROS _{it}

واریانس خطاها برطرف شود. آماره DW نیز در ارتباط با مدل‌های برآورد شده بین ۱.۵ تا ۲.۵ قرار دارد، و این موضوع نشان می‌دهد مشکل خودهمبستگی مرتبه اول بین خطاهای مدل‌های برآورد شده وجود ندارد. سطح معنی داری آماره BG (بروش-گادفری) نیز بیش از ۵ درصد است ($P\text{-Value} > 0.05$). این یافته‌ها نشان می‌دهد مشکل خود همبستگی مرتبه دوم نیز بین خطاهای مدل‌های برآورد شده وجود ندارد. معنی دار بودن آماره جارکو-برا (JB) در ارتباط با مدل‌های برآورد شده در سطح ۵ درصد تایید می‌شود ($P\text{-Value} < 0.05$). این یافته‌ها نشان می‌دهد که باقیمانده‌های مدل‌های برآورد شده از توزیع نرمال تبعیت نمی‌کنند اما طبق قضیه حد مرکزی به دلیل بالا بودن

۴-۲-۴ آمار استنباطی

۴-۲-۲. بررسی تاثیر رعایت استانداردهای مدیریت

کیفیت بر شاخصهای سود آوری

جدول ۷ نشان دهنده یافته‌های حاصل از آزمون‌های F لیمر و هاسمن به منظور تعیین روش برآورد مدل‌های تحقیق می‌باشد. همانطور که ملاحظه می‌گردد، روش مناسب به منظور برآورد مدل‌های تحقیق، روش پانل-اثرات ثابت می‌باشد. جدول ۸ نشان دهنده یافته‌های حاصل از برآورد مدل‌های تحقیق می‌باشد. به منظور آزمون فرضیه‌های تحقیق از رگرسیون OLS استفاده شده است. خطاهای استاندارد مدل‌های تحقیق نیز با استفاده از روش Huber-White تصحیح شده اند تا مشکل ناهمسانی

کمتر است بنابراین متغیر QMS دارای اثر مستقیم و معنادار بر شاخص سودآوری ROA می باشد (تایید فرضیه اول تحقیق). سطح معنی داری ضریب متغیر QMS با مقدار ۰.۰۳ در مدل ۲ برابر با 0.00 می باشد که این مقدار از ۰.۱۰ کمتر است بنابراین متغیر QMS دارای اثر مستقیم و معنادار بر شاخص سودآوری ROE می باشد (تایید فرضیه دوم تحقیق). سطح معنی داری ضریب متغیر QMS با مقدار ۰.۰۷ در مدل ۳ برابر با 0.00 می باشد، که این مقدار از ۰.۱۰ کمتر است، بنابراین متغیر QMS دارای اثر مستقیم و معنادار بر شاخص سودآوری ROS می باشد (تایید فرضیه سوم تحقیق). یافته های فوق نشان می دهد که شاخصهای سودآوری شرکتهای نمونه، بطور معنی داری با متغیر رعایت استانداردهای مدیریت کیفیت در ارتباط هستند. یافته های فوق با نظریه مدیریت کیفیت مطابق می باشد، زیرا طبق نظریه مدیریت کیفیت، رعایت استانداردهای مدیریت کیفیت و استقرار سیستم های مدیریت کیفیت در سازمان، موجب بهبود سودآوری می شود.

تعداد مشاهدات (سال-شرکت)، نرمال نبودن باقیمانده ها اعتبار یافته های حاصل از برآورد مدلهای تحقیق را تحت تاثیر قرار نمی دهد. معنی دار بودن آماره وایت (white)، در سطح ۰.۰۵ رد می شود (P-Value). این یافته ها نشان می دهد که خطاهای مربوط به مدل های برآورد شده از ناهمسان بودن واریانس برخوردار نیستند.

در جدول ۸ متغیر وابسته شاخصهای سودآوری هستند، که با استفاده از معیارهای جایگزین ROA، ROE، ROS، عملیاتی شده است. متغیر مستقل جدول نیز رعایت استانداردهای مدیریت کیفیت (QMS) می باشد. همانطور که ملاحظه می گردد متغیر آزمون QMS بطور مثبت و معنی داری با شاخصهای سودآوری شامل: ROA، ROE، ROS، مرتبط می باشد، زیرا سطح معنی داری (p-value) ضریب متغیر QMS در ارتباط با تمام مدلهای برآورد شده، در سطوح ۰.۰۱ و ۰.۰۵ و ۰.۱۰ معنی دار است. بطور ویژه سطح معنی داری ضریب متغیر QMS با مقدار ۰.۰۷ در مدل ۱ برابر با 0.00 می باشد که این مقدار از ۰.۱۰

جدول ۷: یافته های حاصل از آزمونهای F لیمر و هاسمن

مدل / آزمون	۴-۱	۴-۲	۴-۳
آماره F آزمون لیمر	9.65	1.06	۱.۷۴
سطح معنی داری	0.00	0.00	0.00
مقایسه با ۵ درصد	کوچکتر	کوچکتر	کوچکتر
نتیجه (روش برآورد مدل)	پانل	پانل	پانل
آماره هاسمن	۶.۵۸	۶.۵۸	۱۸
سطح معنی داری	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
مقایسه با ۵ درصد	کوچکتر	کوچکتر	کوچکتر
نتیجه (روش برآورد مدل)	اثرات ثابت	اثرات ثابت	اثرات ثابت

جدول ۸: برآورد مدلهای تحقیق به روش پانل-اثرات ثابت / متغیر وابسته: شاخصهای سودآوری

variable	Pre	ROA		ROE		ROS	
		Coef	P-Value	Coef	P-Value	Coef	P-Value
Intercept		0,28	*0,00	0,86	*0,00	0,28	*0,00
QMS _{it}	+	0,07	*0,00	0,03	*0,00	0,07	*0,00
SIZE _{it}	?	0,03	*0,00	-0,01	0,12	0,03	*0,00
CUR _{it}	?	0,07	*0,00	0,05	*0,00	0,07	*0,00
LEV _{it}	-	-0,45	*0,00	-0,13	*0,00	-0,45	*0,00
LOSS _{it}	-	-0,23	*0,00	-0,61	*0,00	-0,23	*0,00
AGE _{it}	?	-0,11	*0,00	-0,13	*0,00	-0,11	*0,00
IND-Dummy		yes		yes		Yes	
Year-Dummy		yes		yes		Yes	
Number of Obs		1115		1903		1903	
F Value		294*		86*		294*	
Adj R		0.60		0.31		0.60	
DW Stat		1.6		1,5		1.6	

variable	Pre	ROA		ROE		ROS	
		Coef	P-Value	Coef	P-Value	Coef	P-Value
JB Stat		241		351		248	
BG Stat		0.88		0.06		0.54	
Whit Stat		18		27		2.89	

جدول ۸ نشان دهنده برآورد مدلهای تحقیق در ارتباط ۱۱۱۵ مشاهده (سال-شرکت) می باشد. * و ** و *** به ترتیب نشان دهنده معنی دار بودن ضرایب متغیرها در سطح ۰.۰۱ و ۰.۰۵ و ۰.۱۰ می باشد.

۵- نتیجه گیری و بحث

در تحقیق حاضر به بررسی و تعیین تاثیر رعایت استانداردهای مدیریت کیفیت، بر سود آوری شرکتهای فعال در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۸۸ الی ۱۳۹۷ پرداخته شده است. شواهد بدست آمده از تحقیقات قبلی نشان می دهد که سود آوری شرکت تحت تاثیر عوامل مختلفی همچون اندازه شرکت، توان رقابت شرکت، و سازوکارهای حاکمیت شرکتی قرار می گیرد (مرادی و همکاران، ۱۳۹۴؛ احمدپور و همکاران، ۱۳۹۳؛ سجادی و همکاران، ۱۳۸۶؛ چنهال و همکاران، ۲۰۰۵). با این وجود شواهدی تجربی اندکی پیرامون، تاثیر رعایت استانداردهای مدیریت کیفیت، بر شاخصهای سودآوری بنگاه های اقتصادی وجود دارد. با توجه به نظریه مدیریت کیفیت، می توان به لحاظ نظری چنین استدلال نمود که شاخصهای سودآوری شرکت، تحت تاثیر رعایت استانداردهای مدیریت کیفیت قرار می گیرند. با توجه به استدلال فوق پرسش پژوهشی در تحقیق حاضر این است که آیا سطح سودآوری شرکتهای فعال در بورس اوراق بهادار تهران، تحت تاثیر رعایت استانداردهای مدیریت کیفیت توسط این شرکتهای قرار می گیرد یا خیر. به منظور پاسخ گویی به پرسش فوق در تحقیق حاضر تعداد ۱۱۵ شرکت فعال در TSE به روش حذف سیستماتیک در بازه زمانی ۱۳۸۸ الی ۱۳۹۷ انتخاب شدند و با استفاده از روش رگرسیون خطی چندگانه و با استفاده شیوه حداقل معمولی (OLS) و الگوی پانل-اثرات ثابت، تاثیر متغیر رعایت استانداردهای مدیریت کیفیت، بر شاخص های سودآوری (نرخ بازده دارایی/ نرخ بازده حقوق صاحبان سهام و نرخ بازده فروش)، مورد آزمون قرار گرفت. یافته های حاصل از تحلیل های تجربی نشان می دهد که متغیر مستقل رعایت استانداردهای مدیریت کیفیت، بطور مثبت و معناداری با شاخص های سودآوری، شامل: نرخ بازده دارایی، نرخ بازده حقوق صاحبان سهام و نرخ بازده فروش، مرتبط می باشد.

با توجه به یافته های تحقیق حاضر مبنی بر تاثیر مستقیم رعایت استانداردهای مدیریت کیفیت، با شاخص های سودآوری شرکت، می توان چنین نتیجه گیری نمود که رعایت

استانداردهای مدیریت کیفیت در شرکتهای تولیدی فعال در بورس اوراق بهادار تهران، موجب ارتقای رضایت مشتریان و افزایش سهم بازار شرکت، و به دنبال آن موجب بهبود سودآوری این شرکتهای می گردد. در تحقیق حاضر به منظور عملیاتی نمودن رعایت استانداردهای مدیریت کیفیت، از معیار استاندارد ایزو ۹۰۰۰ استفاده کردیم. گواهی ایزو ۹۰۰۰ یک گواهی رسمی در حوزه دانش مدیریت کیفیت می باشد که به سازمانهای پیشگام و سرآمد در حوزه مدیریت کیفیت اعطا می شود. این گواهی توسط سازمان بین المللی استاندارد، به شرکتهایی اعطا می شود که کیفیت محصولات و خدمات آنها در سطح مطلوبی قرار داشته باشد. کیفیت واژه ای است که تا کنون تعاریف مختلفی از آن ارائه شده است. مهمترین تعریفی که می توان از کیفیت ارائه نمود، رعایت مطلوبیت و انتظارات مشتریان در ساخت محصولات و ارائه خدمات می باشد. به گونه ای که رضایت آنها جلب شود. بدیهی است که در صورت جلب رضایت مشتری، شرکتهای تولید کننده قادر خواهند بود، رهبری قیمت خود را بدست آورند و به دنبال آن از طریق افزایش قیمت محصولات خود، سودآوری خود را افزایش دهند. از سوی دیگر جلب رضایت مشتریان، موجب می شود تا آنها محصول شرکت را بصورت وسیع تبلیغ نمایند که این موضوع نیز موجب افزایش حجم فروش محصولات و به دنبال آن افزایش سودآوری شرکت می گردد. بطور تخصصی با توجه به یافته های تحقیق حاضر، می توان چنین نتیجه گیری نمود که استراتژی مدیریت کیفیت در کشور ایران، بعنوان یک عامل موثر عمل می کند و موجب ارتقای سطح سودآوری شرکتهای تولیدی می شود. یافته ها و نتایج تحقیق حاضر با نظریه مدیریت کیفیت که بخش اصلی چارچوب نظری تحقیق حاضر را تشکیل می دهد منطبق می باشد. نظریه مدیریت کیفیت بیان می کند که رعایت استانداردهای کیفی در تولید محصولات و ارائه خدمات موجب افزایش رضایت مشتریان و توسعه بازار محصول شرکتهای می شود، و در نتیجه این فرآیند سطح فروش شرکت افزایش یافته و بهای تمام شده و هزینه های شرکت کاهش می یابد. و در نتیجه چنین فرآیندی سود خالص شرکت، و شاخصهای سودآوری شرکت (نرخ بازده دارایی، نرخ

فهرست منابع

- بازده حقوق صاحبان سهام و نرخ بازده فروش) ارتقاء می یابند. بنابراین یافته ها و نتایج تحقیق حاضر با استدلال های مطروحه در نظریه مدیریت کیفیت منطبق می باشد و شواهد تجربی مرتبط با نظریه مدیریت کیفیت را توسعه می دهد.
- یافته های تحقیق حاضر با یافته های حاصل از تحقیق چنهای و همکاران (۲۰۰۵)، هنری (۲۰۰۶)، اسلاتر (۲۰۰۶)، سوهی و همکاران (۲۰۰۳) ویدنر (۲۰۰۷) مبنی بر تاثیر دانش مدیریت کیفیت بر سودآوری شرکت منطبق می باشد با این تفاوت که در تحقیق حاضر برای نخستین بار به بررسی تاثیر استانداردهای مدیریت کیفیت، بر سودآوری شرکتهای ایرانی پرداخته شده است.
- یافته های تحقیق حاضر مبانی نظری و شواهد تجربی مرتبط با موضوع مدیریت کیفیت و دانش حسابداری مدیریت را توسعه می دهد، و شواهدی را در این حوزه فراهم می کند. اگر چه تحقیق حاضر در ارتباط با کشور ایران انجام شده است اما یافته های آن به سایر کشورها که محیط پژوهشی آنها نزدیک به ایران است قابل تعمیم است. با توجه به یافته ها و نتایج تحقیق حاضر به استفاده کنندگان از نتایج تحقیق حاضر، پیشنهادات زیر ارائه می شود:
- ۱) به تمام شرکتهای فعال در بورس اوراق بهادار تهران پیشنهاد می شود تا سیستم های مربوط به مدیریت کیفیت خود را مورد تقویت قرار دهند زیرا طبق شواهد بدست آمده در تحقیق حاضر، رعایت استانداردهای مدیریت کیفیت موجب افزایش سودآوری شرکت می شود.
 - ۳) به تمام شرکتهای فعال در بورس اوراق بهادار تهران پیشنهاد می شود تا استانداردهای ایزو ۹۰۰۰ را رعایت نمایند زیرا طبق یافته های تحقیق حاضر، شرکتهایی که از گواهینامه ایزو ۹۰۰۰ برخوردار هستند، سطح سودآوری آنها بالاتر می باشد.
 - ۴) به سازمان مدیریت صنعتی، سازمان بورس اوراق بهادار کشور و سایر نهادهای ذیربط پیشنهاد می شود تا دستورالعمل مناسبی را به منظور اجرای صحیح استانداردهای ایزو ۹۰۰۰ تدوین و لازم الاجرا نمایند و بدین ترتیب سودآوری شرکتهای فعال در بازار سهام را ارتقاء دهند.
- * رهنمای رودپشتی، فریدون؛ غلامی جمکرانی، رضا؛ حسینی، منیره سادات (۱۳۹۶) پژوهش های تجربی مدیریت سود، تهران: انتشارات ترمه.
- * احمدی، محمد رضا. ارتباط بین ساختار سرمایه و بازده شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد واحد تهران مرکز. تابستان ۱۳۸۰.
- * بنی مهد، بهمن و مهسا فراهانی فرد، (۱۳۸۹)، رابطه بین ساختار سرمایه و توان رقابتی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، دانش مالی تحلیل اوراق بهادار، شماره ۸، ص ۸۹-۱۰۲.
- * رهنمای رودپشتی، فریدون و اله کرم صالحی (۱۳۹۲)، مکاتب و تئوریهای مالی و حسابداری، تهران: انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی.
- * سجادی، سیدحسین، کامران محمدی و شعیب عباسی (۱۳۹۰) بررسی تأثیر انتخاب ساختار سرمایه بر روی عملکرد شرکت های بورسی، فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مالی، سال سوم، شماره نهم، صص ۳۸-۱۹.
- * سجادی، سید حسین؛ محمدی، کامران؛ عباسی، شعیب (۱۳۹۰) بررسی تأثیر انتخاب ساختار سرمایه بر روی عملکرد شرکت های بورسی، فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مالی، ۸۹.
- * سینایی حسنعلی (۱۳۸۶)، " بررسی تاثیر عوامل داخلی شرکت ها بر چگونگی شکل گیری ساختار سرمایه شرکت های عضو بورس اوراق بهادار تهران"، بررسی های حسابداری و حسابرسی، سال چهاردهم، شماره ۴۸.
- * شباهنگ، رضا (۱۳۹۰)، تئوری حسابداری، جلد اول، تهران: سازمان حسابرسی.
- * شباهنگ، رضا (۱۳۹۰)، تئوری حسابداری، جلد دوم، تهران: سازمان حسابرسی.
- * کردستانی، غلامرضا، نجفی عمران مظاهر، (۱۳۸۷)، " بررسی عوامل تعیین کننده ساختار سرمایه: آزمون تجربی نظریه موازنه ایستا در مقابل نظریه سلسله مراتبی"، تحقیقات مالی، شماره ۲۵.
- * نوروش. ایرج و شیروانی. رضا. فرهنگ حسابداری نوروش. انتشارات ایمان. چاپ ۱۳۷۹.
- * هاشمی سیدعباس، اخلاقی حسنعلی، (۱۳۸۹)، "تاثیر اهرم مالی، سیاست تقسیم سود و سودآوری بر ارزش آتی شرکت"، فصلنامه حسابداری مالی، سال دوم، شماره ۶.

- * Mok, V., Yeung, G., Han, Z. and Li, Z.(2007) Leverage, Technical Efficiency and Profitability: an application of DEA to foreign-invested toy manufacturing firms in China, *Journal of Contemporary China*, 16, 259 - 274.
- * Opler, T. C., Titman, S. (1994). Financial distress and corporate performance, *Journal of Finance*, 3, 1015-1040.
- * Alistair U. And L, Valentini. "Environmental liability and the Capital Structure of \ Firm".December"1999.
- * Berger, A. and Bonaccorsi di Patti, E. (2006). Capital Structure and Firm Performance: a New Approach to Testing Agency Theory and an Application to the Banking Industry, *Journal of Banking and Finance*, 30, 1065-102.
- * Chenhall, R. H. (2005). Integrative strategic performance measurement systems, strategic alignment of manufacturing, learning and strategic outcomes: An exploratory study. *Accounting, Organizations and Society*, 30, 395_422.
- * Dawar, V. (2014). Agency Theory, Capital Structure and Firm Performance: Some Indian Evidence, *Managerial Finance*, 40(12), 1190–1206.
- * Drury, C. (1996). *Management and cost accounting* (4th ed.). London: Chapman & Hall. Dyer, J. H., & Hatch, N. W. (2006). Relation-specific capabilities and barriers to knowledge transfers: Creating advantage through network relationships. *Strategic Management Journal*, 27(8), 701.
- * Fareed, F., Aziz, Sh., Naz, S., Shahzad, F., Arshad, M. and Amen, U. (2014). Testing the Relationship between Profitability and Capital Structure of Textile Industry of Pakistan, *World Applied Sciences Journal*, 29(5), 605-609.
- * Fosu, S. (2013). Capital structure, product market competition and firm performance: Evidence from South Africa. *The Quarterly Review of Economics and Finance*, 53, 140–151.
- * Gerhart, B., Wright, P. M., McMahan, G. C., & Snell, S. A. (2000). Measurement error in research on human resources and firm performance: How much error is there and how does it influence effect size estimates? *Personnel Psychology*, 53, 803_834.
- * Henri, J. (2006). Management control systems and strategy: A resource-based perspective. *Accounting, Organizations and Society*, 31, 529_558.
- * Kaifeng, C. K. "The Influence of Capital Structure on Company Value with Different Growth Opportunities".2000
- * Lopez, S. P., Pen, J. M. M., & Ordas, C. J. V. (2005). Organizational learning as a determining factor in business performance. *The Learning Organization*, 12(3), 227_245.
- * Mahfuzeh, S. and Yadav, R. (2012) Capital Structure and Firm Performance: Evidence from Malaysian Listed Companies, *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 65, 156-166.
- * Maiga, A. S., & Jacobs, F. A. (2008). Extent of ABC use and its consequences. *Contemporary Accounting Research*, 25(2), 533_566.
- * Maiga, A. S., Nilsson, A., & Jacobs, F. A. (2013). Extent of managerial IT use, learning routines, and firm performance: A structural equation modeling of their relationship. *International Journal of Accounting Information Systems*, 14(4), 297_320.
- * Margaritis, D. and Psillaki, M. (2007). Capital structure and firm efficiency,
- * Margaritis, D. and Psillaki, M. (2010). Capital Structure and Firm Performance. *Journal of Banking & Finance*.34, 621–632.
- * Miller, M, (1997), Debt and Taxes, *Journal of Finance*, 2, 261-275.

Accounting Knowledge & Management Auditing
Vol. 13/ No. 49/ Spring 2024

Adherence to quality management standards and profitability indicators based on quality management theory (Experimental Evidence: Tehran Stock Exchange)

Razieh Hashemian

Department of Financial Management, Kish International Branch, Islamic Azad University, Kish Island, Iran.

Hamidreza Vakili fard

Associate Professor, Department of Financial Management, Kish International Branch, Islamic Azad University, Kish Island, Iran.

Mohsen Hamidian

Associate Professor, Department of Financial Management, Kish International Branch, Islamic Azad University, Kish Island, Iran.

Abstract

In this study, the effect of management quality Standard on the profitability of companies active in Tehran Stock Exchange during the years 1009-2019 has been investigated. The research question of this research is whether the organization's specialized knowledge of quality management affects corporate profits. The statistical population of the research is Tehran Stock Exchange, which has selected 115 companies from this community as the sample of the research. In order to perform statistical analyzes in the present study, linear regression method using fixed-panel methods in Eviews version 9 of econometric software has been used. The results of the analysis of the research data show that Denmark is positively and meaningfully associated with profitability indicators in the area of quality management (having a certificate of ISO 9000).

Keywords: Quality Management, Return on Assets, Return on Equity , Return on Sales.

